

تخت جمشید، مجموعه ای از کاخهای بسیار باشکوهی است که ساخت آنها در سال ۵۱۲ قبل از میلاد آغاز شد و اتمام آن ۱۵۰ سال به طول انجامید. تخت جمشید در محوطه وسیعی واقع شده که از یک طرف به کوه رحمت و از طرف دیگر به **مروذشت** محدود است. این کاخهای عظیم سلطنتی در کنار شهر **پارسه** که یونانیان آن را **پروپلیس** خوانده اند ساخته شده است.

ساختمان تخت جمشید در زمان داریوش اول در حدود ۵۱۸ ق. م، آغاز شد. نخست صفا یا تختگاه بلندی را آماده کردند و روی آن تالار آپادانا و پله های اصلی و کاخ تچرا را ساختند. پس از داریوش، پسرش خشایارشا تالار هدیش را بنا نمود و طرح بنای تالار صد ستون را ریخت. اردشیر اول تالار صد ستون را تمام کرد. اردشیر سوم ساختمان را آغاز کرد که ناتمام ماند. این ساختمانها بر روی پایه هایی ساخته شده که قسمتی از آنها صخره های عظیم و یکپارچه بوده و یا آنها را در کوه تراشیده اند.

معماری هخامنشی، هنری است **امتیزاجی** که از سبک معماریهای بابل و آشور و مصر و شهرهای یونانی آسیای صغیر و **قوم لویارتو** اقتباس شده و با هنر نمایی و ابتکار روح ایرانی نوع مستقلی را از معماری پدید آورده است. هخامنشیان با ساختن این ابنیه عظیم می خواستند عظمت شاهنشاهی بزرگ خود را به جهانیان نشان دهند.

تخت جمشید

در اواخر سال ۱۳۱۲ شمسی بر اثر خاکبرداری در گوشه شمال غربی صفا تخت جمشید قریب چهل هزار لوحه های گلی به شکل و قطع مهرهای نماز بدست آمد. بر روی این الواح کلماتی به خط عیلامی نوشته شده بود. پس از خواندن معلوم شد که این الواح عیلامی اسناد خرج ساختمان قصرهای تخت جمشید می باشد. از میان الواح بعضی به زبان پارسی و خط عیلامی است. از کشف این الواح شهرت نابجایی را که می گفتند قصرهای تخت جمشید مانند

اهرام مصر با ظلم و جور و بیگار گرفتن رعایا ساخته شده باطل گشت ، زیرا این اسناد عیلامی حکایت از آن دارد که به تمام کارگران این قصور عالیله اعم از عمله و بنا و نجار و سنگتراش و معمار و مهندس مزد می دادند و هر کدام از این الواح سند هزینه یک یا چند نفر است . کارگرانی که در بنای تخت جمشید دست اندرکار بودند ، از ملت‌های مختلف چون ایرانی و بابلی و مصری و یونانی و عیلامی و آشوری تشکیل می شدند که همه آنان رعیت دولت شاهنشاهی ایران بشمار می رفتند . گذشته از مردان ، زنان و دختران نیز به کار گل مشغول بودند . مزدی که به این کارگران می دادند غالباً جنسی بود نه نقدی ، که آنها با یک واحد پول بابلی به نام شکل سنجیده و برابر آن را به جنس پرداخت می کردند . اجناسی را که بیشتر به کارگران می دادند و مزد آن محسوب می شد عبارت از : **گندم و گوشت** .

اسکندر مقدونی)) در یورش خود به ایران در سال ۳۳۱ قبل از میلاد، آنها را به آتش کشید. تاریخنگاران در مورد علت این آتش سوزی اتفاق رای ندارند. عده ای آنها ناشی از یک حادثه غیر عمدی میدانند ولی برخی کینه تیزی و انتقام گیری اسکندر را تلافی ویرانی شهر **آتن** بدست **خشایار شاه** علت واقعی این آتش سوزی مهیب میدانند.

از آنچه امروز از تخت جمشید بر جای مانده تنها می توان تصویر بسیار مبهمی از شکوه و عظمت کاخها در ذهن مجسم کرد. با این همه می توان به مدد یک نقشه تاریخی که جزئیات **معماری** ساختمان کاخها در آن آمده باشد و اندکی بهره از قوه تخیل، به اهمیت و بزرگی این کاخها پی برد. نکته ای که سخت غیر قابل باور می نماید این واقعیت است که این مجموعه عظیم و ارزشمند هزاران سال زیر خاک مدفون بوده تا اینکه در اواخر دهه ۱۳۱۰ خورشیدی کشف شد.

چیزی که در نگاه اول در تخت جمشید نظر بیننده را به خود جلب می کند، کتیبه ها و سنگ نبشته های گذر خشایار شاه است که به زبان عیلامی و دیگر زبانهای باستانی تحریر شده است. از این گذر به مجموعه کاخهای آپادانا می رسیم، جایی که در آن پادشاهان بار میدادند و مراسم و جشنهای دولتی در آن برگزار می شد. امروزه مقادیر عمده ای طلا و جواهرات در این کاخها وجود داشته که بدیهی است در جریان تهاجم اسکندر به غارت رفته باشد. تعداد محدودی از این جواهرات در موزه ملی ایران نگهداری می شود. بزرگترین کاخ در مجموعه تخت جمشید کاخ مشهور به "صد ستون" است که احتمالاً یکی از بزرگترین آثار معماری دوره هخامنشیان بوده و داریوش اول از آن به عنوان سالن بارعام خود استفاده می کرده است. تخت جمشید در ۵۷ کیلومتری **شیراز** در جاده **اصفهان** و **شیراز** واقع شده است.